

Silâhdar 6/11/958

Silâhdarağa Elektrik Fabrikasının,Belediyeden
Tefrik edilerek Enerji Kurumuna Bağlanması,
Şehir ve Şehirli için iyi netice vermeyeceği H.

Silâhdarağa Elektrik Fabrikasının halen merbut bulunduğu İstanbul Belediyesi İ.E.T.T.İşletmeleri Umum Müdürlüğünden tefrik olunarak, yeni kurulacak olan Enerji Kurumuna bağlanması halinde tevellüt edecek iktisadi, idari ve teknik şartlar, şehrin amme hizmetlerini ifa etmekte bulunan mezkûr Umum Müdürlüğün ve dolayısıyla Belediye- nin bu yöndeki faaliyetini kısa zamanda tökezleterek, bu hizmetle- rinin bugünküne nazaran dahi, zaruri olarak aksamasını ve şehirliye çok daha külfetli ve bahalıya mâl olmasını intac edecektir.

Bu itibarla, şehrin ve şehirlinin hayrına ve yararına zarar getirilmemek üzere, bu Fabrikanın şimdiye kadar olduğu gibi, murakabesi ile yetinilerek, Belediye amme hizmetleri müesseseleri camiasında bırakılması zaruri bir mahiyet arz eder.

Filhakika ;

1 - İktisadi tesiri mütealâ edildikte;

Halen müesses takatı 130.000 kilovat olan Silâhdar Santralının bu takatla mütenasip olarak, normal şeraitde Elektrik Enerjisi istihsal ettiği takdirdeki beher kilovat saat maliyeti, Kuzey Batı Anadolu Santrallerinin Ümraniye merkezindeki maliyetle- rinin haylice dununda bulunmaktadır.

Bunun neticesi olarak bu santrallardan Ümraniye mer- kezinde şehrin yüksek tevettürlü şebekesine teslim alış fiyatı ikti- sadî, mantiki ve binnetice filî olarak, Silâhdar maliyeti civarından uzaklaş^aınamakta ve dolayısıyla, İstanbul şehri halen kilovat saati 3 Krş. tan olmak üzere, Kuzey Batı Anadolu Santralleri Elektrik istih- sal ve tevzi müessesesinin istihsal matanını, diğer şehir ve kasaba- larla kıyaslanamıyacak derecede düşük fiyatla iştira eden ve fakat aynı zamanda artık takatı için en büyük ve en faydalı müşterisi halinde bulunmaktadır.

(Bu münasebetle şu hatırayı da kaydedelim ki, kilovat saati 3 krş. dan alınan bu yüksek tevettürlü ceryanın 110/190 ve 220/380 volt kullanma tevettürü tahtında müşteriye teslim maliyeti 10 krş. u geçmektedir.)

Sifarişçe Elektrik Fabrikasının, Beldeyeden
Tetrik edilerek Enerji Kurumuna Bağlanması,
Gemi ve Şehirli için iyi netice vermeyeceği H.

6-4/2093/1

Sifarişçe Elektrik Fabrikasının halen mevcut bulunan istanbul
Beldeyede İ.E.T.T. İşletmeleri Umum Müdürlüğünden tetrik olunarak,
Yeni kurulacak olan Enerji Kurumuna bağlanması halinde tevelli
edecek iktisadi, idari ve teknik şartlar, geminin aynı hizmetlerini
ila etmekle bulunan mekân Umum Müdürlüğün ve dolayısıyla Beldeye-
nin bu yöndeki faaliyetini kısıtlamak üzere tasarruflar, bu hizmetle-
rinin bugünkü neticesi olarak, zararı olarak tahmin edilmiştir ve gerekli
çok daha kaliteli ve kaliteli mali olmasını istenmektedir.
Bu itibarla, geminin ve şehrinin hayrına ve yararına
karar getirilmemek üzere, bu fabrikanın gemiye kadar olduğu gibi,
mürakabesi ile yetinilerek, Beldeyede aynı hizmetleri müesseseleri
omniasında birleştirilmesi zaruri bir mahiyet arz eder.

Yükseklik:

I - İktisadi tetrik mütemin edilmektedir;
Halihazırda tesisin kapasitesi 150.000 kilovatt olan Sifariş
Santralının bu tesisin kapasitesi olarak, normal şartlarda Elektrik
Enerjisi ihtiyacını karşılamak üzere yeterli kapasiteye sahiptir,
Küçük Hattı Anadolu Santralının Üretimde merkezindeki kapasite-
lerinin dışında bulunmaktadır.
Bunun neticesi olarak bu santrallerden Üretimde mer-
kezinde geminin yüksek tevelli ile çalışmasına teslim alınması iktis-
adi, teknik ve binaletce ilmi olarak, Sifariş maliyeti oranından
tasarrufların sağlanması ve dolayısıyla, istanbul gemi halin kilovat saat
3 kV. tan olarak üzere, Küçük Hattı Anadolu Santralının Elektrik İstih-
sal ve tevelli müessesesinin istihsal miktarını, diğer gemi ve kaspa-
larla karşılanmayacak derecede düşük fiyatla istihsal eden ve tesli-
yatın yanında artık kapasite için en büyük ve en faydalı müşterisi
halinde bulunmaktadır.
(Bu müessesetle şu hatları da kapsadığımız ki, kilovat
saat 3 kV. dan alınan bu yüksek tevelli ile çalıştırılan 110/250 ve
220/380 volt kullanma tevelli ile çalıştırılan müşteriyeye teslim maliyeti
10 kV. u geçmektedir.)

Bu hal ne demektir?; kısaca ve kabaca şu demektir;

İstanbul şehrinin günlük elektrik enerjisi sarfiyatı 2.milyon kilovat saati tecavüz etmektedir. 1 krş.luk maliyet veya iştirak farkı, şehre yılda 2.000.000 x 360 = 7 milyon lira lehte veya aleyhte tesir eder.

İşte Silâhdar Santrali şehir amme hizmetleri müesseseleri camiasındaki mevcudiyetiyle ya bizzat kapasitesiyle mütenasip çalışması veya bölge santrallerinden olan enerji iştirak bedelini düşürmeye mecbur kılması suretiyle, bu faktörün şehir ve şehirli için lehte tesirini sağlamaktadır.

Bu lehteki tesirin şehir ve şehirliye ne surette intikal ettiğini kısaca ve mülahhas olarak görülmesi faydalı olacaktır.

Şehirlinin direkt faydalanmaları;

1 - Zaman zaman kömür, material, işçilik ücretlerinin artışının bir neticesi olarak elektrik fiyatlarının da buna göre zaruri ayarlama ihtiyacına rağmen, şehirli elektriğini memleket fiyat rayicisine göre ucuz sayılabilecek, makul bir fiyatla alabilmektedir.

2 - Mevcut büyük güçlüklerle rağmen, şehir ihtiyacının inkişafına muvazi olarak, bir yandan Silâhdar Santralının eski tesislerinin yenilerle tebdil ve takviyesi suretiyle, güç ve randımanının arttırılması, diğer yandan şehir şebekesinin büyük nisbette artan çeşitli malzeme ihtiyaçları için gerekli finansman temin olunarak, mevcut abonelerin artan ihtiyacı, yeni abonelerin talepleri büyük mikyasta karşılanabilmektedir.

Bu artış sıkıntılı duruma rağmen, asgari bir nispet olarak %10 dur ve mutlak olarak kıymeti yılda 10.000 kilovat takat ve 50,000,000 kilovat saat enerji halinde tezahür eder ki bu da takriben vasat bir anadolu şehrinin yıllık umumî ihtiyacına tekabül eder.

Şehirlinin endirekt faydalanmaları;

3 - Otobüs servisinin yoktan var olarak şehirli hizmetine girmesinde ve rantabl hale gelmesine kadar, idameî hayat edebilmesinde, keza tramvay, Tünel ve Hava gazı tesislerinin şehirliye büyük bir yük teşkil etmeden hizmet edebilmesinde en büyük amil olmak tadır.

Unutmamalıdır ki şehir umumî vasıta ücretleri, şehir deniz ve kara yolları vasıtaları ve hususi vasıtalar ücretlerine ve hatta medeni dünya şehir içi vasıtaları ücretlerine nazaran hakikaten çok ucuz bulunmakta ve bunda da en büyük amil elektriğin mensub olduğu camiaya faydalı olabilmesi teşkil etmektedir.

bu hal ne demektir; kısaca ve kabaca şu demektir:
 İstanbul şehrinin elektrik enerjisi arzlayıcı 2. Milyon
 kilovat asarı tesvise etmek için, 1 kw. lık maliyet veya işleri için,
 şebke yalıtım 2.000.000 x 750 = 7 milyon lira lichte veya alayta tesir
 eder.

6-4 / 2033 / 2

İşte İstanbul Şehrini şehir aynı hizmetleri müesseseleri ca-
 miasındaki mevcudiyetiyle ve biraz kapasitesiyle müesseseler geliştirilerek
 veya başka sanayilerden alınan enerji ile diğer bedelinin düşürülmesi mümkün
 kılmaları arzettiği, bu takdirde şehir ve şehrin için lichte tesirini sağ-
 layacaktır.

Bu lichte tesirini şehir ve şehrin ne surette ihtimal et-
 tiginin kısaca ve muhtasas olarak özetlenmesi aşağıdaki gibidir.

Şehrinin elektrik tedarik kaynakları:

1 - Zaman zaman kömür, petrol, jeotermal, jeotermal enerji kaynaklarıdır.
 petrolün elektrik enerjisi için kullanılmasının da buna göre bazı ayrımlara ihtis-
 yasına rağmen, şehrin elektrik enerjisi için kaydedilen göre göre sa-
 yalıdır, ancak bir miktar kullanılabilir.

2 - Kömür büyük ölçüde şehir için ihtiyaçlarının ihtiyacını
 muvazir olarak, bir yandan İstanbul Şehrini enerji tesislerinin yenilerini
 tedbir ve tesviye edilerek, diğer ve tahmin edilen arzlanımlar, diğer
 yandan şehir şebekesinin büyük nispette artan enerji ihtiyacı-
 ları için gerekli finansmanın tahmin edilerek, mevcut tesislerin artan
 ihtiyacı, yeni tesislerin tahmini büyük ölçüde karşılanabilecektir.
 Bu arada elektrik arzının durumu, mevcut bir nispet olarak 10
 kw ve elektrik arzı için 10.000 kilovat tahsis ve 50.000.000
 kilovat saat enerji halinde teşahür eder ki bu da takdirde mevcut bir
 maddeli şehrinin yıllık enerji ihtiyacını tahmin eder.

Şehrinin enerji tedarik kaynakları:

3 - Orijinal servisinin yoktan var olarak şehirli hizmetine girme-
 ve mevcut hale gelmesinde kadar, idareci husus tedbir alınması, kısa zamanda,
 enerji ve hava gaz tesislerinin tahmini büyük bir ölçüde teşkil etmeden
 hizmet edilebilmesinde en büyük amil olarak tahmin.

İstanbul Şehrini şehir aynı hizmetleri, şehir denizi ve
 hava yolları vasıtasıyla ve mevcut tesislerin tesis edilmesi ve bütün maddeli
 diğer enerji için mevcut tesislerin tesis edilmesi hakkında çok kısa süren-
 kante ve bunda da en büyük amil elektrik arzının mevcut olduğu tahmin
 edilebilir teşkil etmektedir.

4- Şehrin bazı amme hizmetlerinin gören ve fakat İ.E.T.T. camiasına dahil bulunmayan bazı hususi ve beledi müesseseler yolu ile faydalanmalı;

Üsküdar - Kadıköy ve havalisi tramvayları müessesesinin senelerce devam eden ve milyona karip alan cereyan istihlak bedelini ödemeksizin şehirli hizmetinde çalışabilmiş olması ve nihayet yine hayatini idame ettiremediğinden şehirliye bu sahadaki hizmetin de bizzarur ve zararına rağmen İ.E.T.T.camiasına intikal etmesi ve keza belediye sular idaresinin şehirliye ifa etmekte bulunduğu hizmetini ancak yine bu samiyaya olan ve milyonu müteceviz bir kıymete balig bulunan cereyan istihlak bedeli borcu tahtında devam ettirilebilmekte bulunması gibi .

5- Beledi hizmetler yolu ile faydalanmalar;

Şehir içi tadillere uyularak yapılan bilâ bedel tadiller,yolların onarımına nizami kayıt üstünde yardım,sokak tenviratının inkişaf ve ihtiyaca göre suhuletle tesis ve bakımı ve elhasıl luzum ve ihtiyaca göre beledi hizmetlerden bünyesine ve uhtesine uygun düşenleri sür'at ve suhuletle yapma gayretleri.

II- İdari ve teknik tesirleri;

Silâhdar fabrikası şehir santrali olduğundan,faaliyetinin her cephesindeki hedefi de şehir ve şehirlinin menfaatidir.B.

Bu cümleden olarak;

a)Cereyan inkitasına mümkün olduğu kadar yer verilmemesi ve buna rağmen inkita vuku'unda şehir cereyanının en kısa bir müddette tesis edilmesi ve tali çevrelere kadar cereyanın biran evvel ulaşmasına gayret sarf edilmesi ve bu hususta gerekli manevraların santral ve şebeke müşterek ve ahenkli bir surette yürütülebilmesi ve bu yöndeki gerekli işlerin yapılabilmesi için ayrı bir makam ve merciden talimata intizara luzum ve zaruret bulunmaması ve malum hedefe biran evvel varılabilmesi için muhtar bulunulması.

b)Santral ve şebekenin islâh ve takviyesinde şehir ve şehirlinin mevcut hali ve gelecekteki ihtiyacının hedef tutulması,çeşitli güçlüklerle rağmen bu yönde sarf edilen gayretlerin şimdiye kadar hakikaten faydalı neticeler vermiş bulunması.

c)Selâhiyetli mercilerin işlerin içinde denecek kadar yakında bulunması dolayısıyla derece derece iş ve ihtiyaçların sür'atle intaç ve temininin mümkün olabilmesi V.S.

4 - Şehir barı aynı hizmetlerinin gören ve fakat İ.B.T.T. camiasına dahil bulunmayan barı hususları ve beledi hizmetleri yolu ile

6.4./2093/3

Üsküdar - Kadıköy ve havalisi firmaları hizmetlerinin aynı -
- her devam eden ve miyona karşı alan cereyan istihlak bedelini öde-
mekatın belirli hizmetinde çalıştırmış olması ve miyona yine karşı-
- yetini idame ettirmektedirinden dolayı bu sınıftaki hizmetin de bir-
- ruz ve kararına rağmen İ.B.T.T.camiasına intikal etmesi ve keza be-
- diye sular idaresinin belirli ile etmekte bulunduğu hizmetini ancak
- yine bu sınıfa olan ve miyona mütevellit bir kıymete bağlı bulunan
- cereyan istihlak bedeli borcu tabii olarak devam ettirilmekte bulunması
- gibi .

5 - Belediye hizmetleri yolu ile faydalanmaları;

Şehir içi tadilatı yapılarak yapılan diğer bedel tadilatları, yol-
- ların onarımına nispeten kayıtlı tutulmuş yapılar, sokak temizliğinin yapılması
- ve ihtiyacı göre sınıflarla ilgili tesis ve bakımı ve emsal inşaat ve ihtiyacı
- göre beledi hizmetlerinden doğabilecek ve intisabına uygun diğer işler ve
- sınıflarla yapma gayretleri.

11 - İdari ve teknik tesisler;

Şişli'de bulunan şehir merkezinde bulunan, faaliyetinin her
- cephesindeki bedeli de şehir ve şehrinin menfaatidir.

Bu sınıftan olmaları;

a) Cereyan intisabına mümkün olduğu kadar yer verilmesi ve buna
- rağmen inşaat vuku'unda şehir cereyanının en kısa bir müddette tesis
- edilmesi ve tali devrelere kadar cereyanın bütün misyonuna gay-
- ret sarf edilmesi ve bu hususlarda gerekli manevraların emsal ve be-
- kece mütevellit ve emsal bir surette yürütülmesi ve bu yöndeki gerek-
- li işlerin yapılması için ayrı bir makam ve merkezin kurulması intis-
- abı husus ve zaruret bulunmaz ve aynı şekilde bütün emsal varlığı
- emsal için muhter bulunmaz.

b) Emnal ve şebekenin tam ve takviyesinde şehir ve şehirli-
- nin mevcut hali ve gelecekteki ihtiyaçlarına hede tutulması, belirli güç-
- lüklerle rağmen bu yönde ayrı edilen gayretlerin şimdiki kadar hakikaten
- faydalı neticeler vermiş bulunması.

c) Belirli yerlerdeki merkezin işlerinin içinde bulunması kadar yakınına
- bulunması dolayısıyla derece derece iş ve ihtiyaçların emsal ile intisap
- ve temininin mümkün olması V.B.

nasıl yukardan beri muhtasaran ve mücmelen izah olunan hususlardan tebellür ettiği üzere Silâhdar fabrikası İ.E.T.T.camiası içinde elektrik kısmına ve elektrik kısmı da diğer kısımlara destek olmak suretiyle şehir amme hizmetleri şehirliye tahammül fersak bir yük haline gelmeksiniz yürüye gelmiş bulunmaktadır.

Bil münasebe şu hususu da kaydetmek lâzım gelirken,halen maliyete dahi tekabül etmeyen mevcut tarifeleri ile kalmış bulunan İ.E.T.T. idaresi de hayatiyetini kaybetme istikametine yönelmiş bulunmaktadır.

Hal böyle iken Silâhdar santrali bu camiadan tefrik olunarak enerji kurumuna bağlanırsa ne olacaktır?;

Yukarda şehir ve şehirli lehine cereyan eden hususlar az çok tersine teveccüh edecektir.

Yani bu takdirde Silâhdar tamamen bölge santrallerinin bir rüknü olacağından İstanbul için artık ayrı bir maliyet mevzubahis olamayacaktır. Ve bilh netice İstanbul için de yeni maliyet esası üzerinden ve tabii olarak az çok diğer şehir ve kasabalar rayici ayarında bir fiyat teessüs edecek ve netice itibariyle Silâhdarın yukarda İstanbul şehri ve şehirlisi için kaydolunan faydası enerji kurumuna ve dolayısıyla diğer daha yüksek fiyata duçar şehir ve kasabalara teveccüh edecektir.

Ancak Silâhdarın İstanbula faydalı tesiri şehrin amme hizmetlerinde nazım bir rol oynayacak mertebeden bir kıymet ve ehemmiyet arz etmekte bulunmasına mukabil enerji kurumuna intikalinde büyük bir topluluk içinde bir cüz teşkil edeceğinden külle tesiri de bittabi lâşey hükmünde kalacaktır.

Şu halde netice itibariyle artık görüldüğü gibi Silâhdar santralının şehir santrali olarak şehrin emrinde ve hizmetinde kalması şehir ve şehirli için iktisadi, idari ve teknik bilcümle tesirleri ile faydalı ve zaruri bulunmaktadır.

bu yarıktan beri muhtesem ve mükemmel işah olunan husus-
lardan tedbir ettirildiği üzere Şişhane Fabrikası İ.E.T. omurisi içinde
elektrik kısmına ve elektrik kısmı da diğer kısımlara bağlanarak elektrik enerjisi
retifi için aynı hisseletleri teşkil etmekte olan bir yarıktadır.

6.4. / 2093/4

Bu hususta şu hususlar da kaydedilmelidir: İşin ilerletilmesi için
bu fabrikada mevcut tesisleri ile kılınmış bulunan İ.E.T. İşare-
ti de muhtesem bir şekilde işletilmekte olduğundan

Bu işin ilerletilmesi için bu tesislerden elektrik enerjisi
kullanılması mümkündür ve olacaktır.
Yukarıda belirtilen ve elektrik enerjisi için gerekli olan tesisler ise çok ter-
sine tevaccüh ederler.

Yani bu tesislerde Şişhane Fabrikası ile aynı tesislerin bir kısmını
işletmek için gerekli olan tesisler için bir maliyet meydana gelecektir.
Bu tesislerin işletilmesi için de yeni maliyetler olacaktır ve bu-
nu il olarak az çok diğer tesisler ve tesisler için de maliyetler olacaktır.
Tesisler elektrik ve diğer tesisler ile Şişhane Fabrikası ile aynı tesisler
ve elektrik için kullanılacak tesisler için maliyetler olacaktır ve bu-
nu il olarak az çok diğer tesisler ve tesisler için de maliyetler olacaktır.

Ancak Şişhane Fabrikası tesisleri için de maliyetler olacaktır ve bu-
nu il olarak az çok diğer tesisler ve tesisler için de maliyetler olacaktır.
Bu tesislerin işletilmesi için de yeni maliyetler olacaktır ve bu-
nu il olarak az çok diğer tesisler ve tesisler için de maliyetler olacaktır.
İçinde bir cümle teşkil edeceğinden bu tesisler için de maliyetler olacaktır.
Kaldırılır.

Bu tesislerin işletilmesi için de yeni maliyetler olacaktır ve bu-
nu il olarak az çok diğer tesisler ve tesisler için de maliyetler olacaktır.
Bu tesislerin işletilmesi için de yeni maliyetler olacaktır ve bu-
nu il olarak az çok diğer tesisler ve tesisler için de maliyetler olacaktır.
Bu tesislerin işletilmesi için de yeni maliyetler olacaktır ve bu-
nu il olarak az çok diğer tesisler ve tesisler için de maliyetler olacaktır.